

Blaže Koneski

Susret u raju

Pred kraj 1956. godine prvi put doputovah u Pariz i ostadoh nekoliko mjeseci, sve do maja naredne godine. Malo je trebalo da mi ovaj grad ubije svaku volju. Spoznah ko sam i šta sam u odnosu na ta čudesa građena i uređivana vijekovima od strane jednog velikog naroda. Činilo mi se da je i krajnji cilj velikog naroda da stvori veliki grad sa osobenim izgledom, svojstvenom dušom i fizionomijom.

Ipak nađoh neki oslonac u sebi. Prvo utočište bijaše mi polumračna prostorija Instituta za slavistiku (ul. Mišle 9). Ali tamo me čekaše mračna prilika staroga bibliotekara, ruskog emigranta, gospodina Butčika. Isušen, kost i koža, ćelav, namršten kao da se grči od neke teške, stalno prisutne boljke, gospodin Butčik bijaše daleko od one vrste ljubaznih i prijatnih bibliotekara uvijek spremnih da usluže, da porazgovaraju samo onoliko koliko treba i da čak pomognu čitaocu svojim savjetima. Ne, gospodin Butčik nije privlačio svoje goste niti ih je odbijao. Posebno bi surovo dočekivao one što bi prvi put došli. Njegov bi ih pogled mjerio od glave do pete, pun sumnjičavosti i hladnoće od kojih bi se koža ježila. Možda ovo bijaše jedan od razloga što gospodin Butčik nikada nije imao mnogo čitalaca u svojoj poluosvijetljenoj sobi.

Ali ostadoh nekoliko mjeseci pa mi se učini da sam prebrodio karantin. Ja sam po prirodi veoma oprezan u odnosu na ljude koji me drže u napetosti i maksimalno nastojim da ne povrijedim ni suviše naglim gestom, ni samosvojom intonacijom. Moje prilično dobro poznavanje ruskog jezika i književnosti pomoglo je da se zbližim malo-pomalo sa gospodinom Butčikom. Iz dana u dan osjećao sam se slobodnije u njegovom prisustvu, ali sam ipak nastojao da ničim ne narušim niti da ponovo stvaram već stvorenu harmoniju.

To da ona bijaše stvorena vidjelo se kada mi je sam gospodin Butčik ponudio da pročitam njegovu bibliografiju francuskih prevoda ruske beletristike. Ova knjiga bijaše puna gnjeva, žuč se iz nje izlivala. Gospodin Butčik je s pravom negodovao zbog toga što Francuzi ne samo što malo prevode sa ruskog nego pri tome čak u krivom svjetlu predstavljaju najveće tekovine ruskoga duha. Kao ilustraciju toga u njegovom djelu bijaše reprodukcija naslovne strane prevoda ANE KARENJINE, na kojoj je junakinja Lava Tolstoja predstavljena kao dama slabog morala. Kakvo nerazumijevanje, kakvo užasno iskrivljavanje! Dokučih kako se i zašto, kap po kap, skupljala gorčina u ovome čovjeku, ubijajući njegovu veselost, ne ostavljajući ni traga od osmijeha na njegovom licu.

Kada bih mu vratio knjigu, on bi čak uz jedan drhtaj očekivao šta ću kazati. Bijaše veoma zadovoljan kada mu rekoh da je, po mome, očitao bukvicu Francuzima. „Znate kako se izrazio gospodin Žorž Miamel kada ju je pročitao?“ – sjeti se preda mnom gospodin Butčik. – „On je samo tri puta ponovio: Je proteste! Je proteste! Je proteste!“. Da sam se sa gospodinom Butčikom veoma prijateljičio, osjetio sam kada je trebalo da otputujem iz Pariza. – „Eto, reče – sretnoš se ljudima, prijateljiš, a onda treba da se zauvijek rastaneš“. Glas mu bijaše drhtav, suze zalije njegove oči. Prođe nekih dvanaest godina i ja se ponovo nađoh u Parizu, u istom Institutu, gdje je trebalo da održim predavanje. Nada bijaše mala da ću vidjeti gospodina Butčika, koji je za mene ostao u neizbrisivom sjećanju, ali sa kojim nisam održavao nikakve kontakte nakon što smo se rastali. A on me ipak dočeka gotovo na ulaznim vratima. Nakon pozdrava i prvih razmijenjenih riječi kaza mi: „Već duži niz godina sam u penziji i ovamo ne svraćam, samo koji put na ova predavanja. Sada sam došao samo da Vas vidim. Ne vjerujem da ćemo se uopšte nekad sresti u životu pa bih sada htio da Vam prenesem vrlo važnu poruku. Kada stignete u raj, da mnogo ne lutate i da ne gubite vrijeme tražeći me, znajte da ću Vas čekati odmah na ulazu s desne strane“.

Pišem ovo pa mi se čini da me gospodin Butčik gleda odozgo sa nekog nebeskog prozora. Iako ovo ne bijaše njemu svojstveno, on se sada osmjehuje i kao da mi govori: „Da, mjesto je rezervisano, a ja ću iz svakodnevnog rajskog biltena nepogrešivo saznati u kome ćete trenutku ovamo stići. Ja ovdje radim u biblioteci“.

Preveo Branko Tošović

Ohrid, 8 juli 2011. godine